

1. Przesłanki opracowania standardu funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej¹

Odwołując się do postanowień **Konwencji ONZ** o prawach osób niepełnosprawnych, szczególnie w zakresie art. 19, 26 oraz 27, respektując obowiązek wdrażania postanowień **Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami** z dnia 12 marca 2021 roku postanowiono o opracowaniu i wdrożeniu jednolitych standardu funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.

Podstawą opracowania standardu stała się analiza dotychczasowych doświadczeń działania WTZ, która pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków i rekomendacji dotyczących niezbędnych kierunków zmian w działaniach WTZ²:

⇒ **Rola i miejsce** warsztatów terapii zajęciowej w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami są niedookreślone;

⇒ **Nie ma jednolitych zasad** diagnozowania uczestników, tworzenia IPR i prowadzenia podstawowej dokumentacji WTZ, co skutkuje brakiem jednolitych zasad oceny postępów uczestników i samych WTZ;

⇒ W działaniach wielu WTZ zbyt wielką rolę przywiązuje się do tradycyjnie ukształtowanego podziału na pracownię z zachowawczą treścią, a zbyt małą do stosowania **rozwiązań zbliżających do świata pracy** i do podejmowania działań poza obiektem WTZ;

⇒ **Poziom finansowania WTZ jest niewystarczający** w stosunku do potrzeb aktywnej rehabilitacji, a możliwości pozyskiwania dodatkowych środków na bieżącą działalność są ograniczane (m.in. problem wykorzystania środków pochodzących ze sprzedaży wytworów warsztatów);

⇒ Oferowane **nieatrakcyjne wynagrodzenia** i niski status zawodowy pracowników WTZ (funkcjonujących poza/pomiędzy systemami pomocy społecznej, rynku pracy i edukacji) powodują trudności w pozyskaniu odpowiedniej liczby wyspecjalizowanej kadry;

¹ Standard funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej opracowany został w ramach realizacji projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”, numer projektu: POWR.02.06.00-00-0064/19. Projekt ten jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2016-2020, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych.

² Raport przygotowany w ramach projektu: „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi (partner projektu). Diagnoza potrzeb osób z niepełnosprawnością w kontekście modyfikacji istniejących i zaproponowania nowych instrumentów włączenia społecznego Raport zbiorczy.

„Aktywni niepełnosprawni - narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”

⇒ **Możliwości zatrudnienia** osób z niepełnosprawnościami są **bardzo ograniczone**: brak jest rozwiązań dotyczących zatrudnienia wspomaganego, instrumenty chronionego rynku pracy takie jak zakłady aktywności zawodowej, zakłady pracy chronionej, czy spółdzielnie socjalne oraz inne podmioty ekonomii społecznej są mało dostępne;

⇒ **Nie ma** instytucjonalnej **możliwości powrotu** uczestnika do warsztatów w razie niepowodzenia w zatrudnieniu;

⇒ Skutkiem tego jest **mała rotacja** uczestników z warsztatów terapii zajęciowej do innych podmiotów i **niski wskaźnik zatrudnienia** uczestników WTZ, generujące obawy WTZ przed „rozliczaniem” ze wskaźnika zatrudnienia;

⇒ Skuteczność prowadzonych działań mogą także obniżać niektóre **postawy rodziców/opiekunów**: takie jak nadopiekuńczość, obojętność, a czasem też sprzeciw wobec stosowanych w WTZ form wsparcia; rodzice/opiekunowie wyrażają obawy przed podejmowaniem przez podopiecznych aktywności zawodowej, przed utratą świadczeń związaną z podjęciem zatrudnienia;

⇒ Postępuje **degradacja warunków** lokalowych i wyposażenia;

⇒ Kadra WTZ nie ma zapewnionej **superwizji**, wzmacniającej kompetencje osobiste pracowników WTZ oraz ich postawy.³

Celem wprowadzenia standardu jest:

⇒ Podniesienie jakości i skuteczności działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej,

⇒ Przyjęcie prawa do samostanowienia uczestników WTZ za kluczową zasadę działania warsztatów na każdym etapie pobytu,

⇒ Wzmocnienie prozatrudnieniowej roli WTZ,

⇒ Ujednolicenie metod działania na etapie diagnozy, tworzenia i realizacji IPR oraz oceny postępów uczestników,

⇒ Wzmocnienie współpracy WTZ z otoczeniem,

⇒ Podniesienie kwalifikacji kadry merytorycznej WTZ.

³ Zamieszczone w tej części rekomendacje są poglądami uczestników badań i z tego względu nie podlegają ocenie, co do ich zasadności czy zgody czytelnika z nimi.